

بررسی خصوصیات میوه دو رقم زرد زیتون و روغنی رودبار در سه منطقه از مناطق توسعه کشت زیتون در استان کرمانشاه

ابوالحسن حاجی امیری (۱)، حمید رضا مومنی (۲) و عیسی ارجی (۳)

۱ و ۳- اعضای هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی کرمانشاه، ۲- کارشناس باغبانی سازمان جهاد کشاورزی کرمانشاه

چکیده

این آزمایش به منظور بررسی خصوصیات میوه دو رقم تجارتي زیتون زرد زیتون و روغنی رودبار و در قالب طرح کاملا تصادفی با سه تکرار در باغات سه منطقه (دالاهو، هیروی و گیلانغرب) از مناطق توسعه کشت زیتون در استان کرمانشاه و در سال ۱۳۸۶ انجام گرفت. نتایج آزمایش نشان داد که رقم زرد زیتون شهرستان گیلانغرب بیشترین وزن میوه و گوشت را در بین ارقام و مناطق مختلف دارا بود. بیشترین وزن میوه و گوشت مربوط به رقم زرد زیتون روستای ویزنان شهرستان گیلانغرب به ترتیب با ۴/۱۹ و ۳/۳ گرم و کمترین آن به ترتیب با ۲/۶۶ و ۱/۹۱ گرم را رقم زرد زیتون منطقه دالاهو دارا بود. رقم روغنی رودبار منطقه هیروی بیشترین درصد روغن را در بین ارقام و مناطق مختلف دارا بود. بیشترین درصد روغن در ماده تر مربوط به رقم روغنی رودبار منطقه هیروی با ۱۹/۰۳ درصد و کمترین درصد آن را رقم زرد زیتون منطقه هیروی با ۹/۶۳ درصد دارا بود. همچنین رقم روغنی رودبار منطقه هیروی با ۵۸/۳ درصد بیشترین درصد ماده خشک و رقم زرد زیتون دالاهو با ۳۶ درصد کمترین درصد ماده خشک را در مناطق مختلف دارا بود.

مقدمه

افزایش جمعیت و لزوم تامین غذا و وابستگی کشور به واردات روغن خوراکی زمینه روند توسعه کشت زیتون در ایران را باعث گردیده است. طبق آمارنامه وزارت جهاد کشاورزی بیش از ۹۰ هزار هکتار از اراضی کشور زیر کشت زیتون می باشد. که از این مقدار ۳۸۰۰ هکتار آن غالباً از ارقام زرد، روغنی و ماری در استان کرمانشاه کشت شده است (ارجی، ۱۳۸۶). با توجه به تفاوت‌های موجود در خواص ارثی و نیازهای محیطی که در ارقام زیتون وجود دارد، بررسی های فنولوژیکی جهت تعیین سازگاری و منطقه ای کردن ارقام تجارتي داخلی و خارجی از مسائل مهم طرح توسعه کشت زیتون است. که هدف از این تحقیق مشخص نمودن ارقام مناسب می باشد.

مواد و روش‌ها

مواد گیاهی این تحقیق ۱۵ رقم از ارقام تجارتي داخلی و خارجی زیتون که در سال ۱۳۷۹ با فاصله ۶×۶ در ایستگاه تحقیقات زیتون دالاهو در قالب طرح بلوکهای کامل تصادفی در سه تکرار غرس شده اند می باشد. ارقام شامل چهار رقم روغنی به نامهای روغنی رودبار، آمفی سیس، بلیدی و کرونائیکی پنج رقم کنسروی به نامهای ماری، شنگه، کنسروالیا، مانزانیلا و سویلانا و شش رقم دو منظوره به نامهای گرگان ۱، گرگان ۲، زرد زیتون، زرد علی آباد، والانولیا و میشن می باشد. صفات مختلف میوه ارقام از قبیل وزن گوشت و میوه، درصد ماده خشک میوه، درصد روغن و عملکرد مورد بررسی قرار گرفت

اندازه گیری روغن با روش سوکسله دستی انجام گردید. صفات زایشی میوه ها با استفاده از دیسکریپتور (IOOC) زیتون مورد اندازه گیری قرار گرفتند. داده ها با استفاده از نرم افزار (MSTATC) مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند.

نتایج و بحث

وزن میوه و گوشت: براساس جدول تجزیه واریانس تشکیل شده بین تیمارها در سطح ۱ درصد تفاوت معنی دار وجود دارد. در مقایسه میانگین ها به روش دانکن بترتیب هشت و ده سطح مختلف تشخیص داده شد. رقم کنسروالیا بترتیب با ۴/۲۱ و ۳/۱۹ گرم بیشترین وزن و گوشت میوه را دارا بوده و ارقام کرونائیکی با ۰/۸ و ۰/۳۵ و والانولیا با ۰/۷۶ و ۰/۴۵ گرم بترتیب کمترین وزن و گوشت میوه را داشتند.

جدول شماره ۱ - نتایج تجزیه واریانس صفات زایشی در ارقام زیتون ایرانی و خارجی در ایستگاه تحقیقات زیتون دالاهو ۱۳۸۶

S.O.V. منابع تغییرات	D.F. درجه آزادی	Fruit Weigh (gr) وزن میوه	pulp Weigh (gr) وزن گوشت	Dry matter (%) ماده خشک	Oil percent (%) درصد روغن	Yeild (gr) عملکرد
REPLICATION تکرار	۲	۰/۰۲۸ns	۰/۳۵۵**	۱۸/۶۷ns	۲/۸۹ ns	۲۰۸۳۴۷۰/۲ ns
TREATMENT تیمار	۱۴	۲/۲۷۲**	۱/۵۹۱**	۸۳/۶**	۴/۴۵**	۵۰۵۱۲۰/۸۵*
ERROR اشتباه	۲۸	۰/۰۵۱	۰/۰۳۴	۲۹/۵	۱/۱۹	۲۰۲۶۳۷/۸
C.V.(%) ضریب تغییرات		۱۰/۵۲	۱۲/۵	۱۴/۹۴	۱۵/۱۵	۴۴/۶۵

ns اختلاف معنی دار مشاهده نشد * اختلاف معنی دار در سطح ۵ درصد ** اختلاف معنی دار در سطح ۱ درصد

درصد ماده خشک: براساس جدول تجزیه واریانس تشکیل شده بین تیمارها در سطح ۱ درصد تفاوت معنی دار وجود دارد. در مقایسه میانگین ها به روش دانکن هشت سطح مختلف تشخیص داده شد. رقم کرونائیکی با ۴۸/۳۵ درصد بیشترین ماده خشک میوه را دارا بوده و رقم کنسروالیا با ۳۲/۲۸ درصد کمترین درصد ماده خشک میوه را داشت.

درصد روغن: براساس جدول تجزیه واریانس تشکیل شده بین تیمارها در سطح ۱ درصد تفاوت معنی دار وجود دارد. در مقایسه میانگین ها به روش دانکن شش سطح مختلف تشخیص داده شد. رقم کرونائیکی با ۹/۹۷ درصد بیشترین درصد روغن در ماده تر میوه و رقم والانولیا با ۵/۱۸ درصد کمترین درصد روغن در ماده تر میوه را داشت.

عملکرد: براساس جدول تجزیه واریانس تشکیل شده بین تیمارها در سطح ۵ درصد تفاوت معنی دار وجود دارد. در مقایسه میانگین ها به روش دانکن هفت سطح مختلف تشخیص داده شد. رقم سویلانا با ۶/۱۸ کیلوگرم بیشترین و ارقام گرگان ۱ و روغنی روبرار بترتیب با ۱/۹۸ و ۱/۰۴ کیلوگرم کمترین عملکرد را داشتند.

جدول شماره ۲ - مقایسه میانگین صفات زایشی در ارقام خارجی و ایرانی در سال ۱۳۸۶

Number شماره	cultivar ارقام	Fruit Weight (gr) وزن میوه	pulpWeight (gr) وزن گوشت	Dry matter (%) ماده خشک	Oil percent (%) درصد روغن	Yeild (gr) عملکرد
۱	روغنی رودبار	۲/۴۵ cd	۱/۶۵ cd	۴۰/۲ abcde	۷/۸۱ bc	۱۱۷۵ d
۲	ماری	۲/۶۱ bc	۱/۸۶ c	۲۹/۵۱ de	۷/۳۱ bc	۳۱۸۳ bcd
۳	کنسروالیا	۴/۲۱ a	۳/۱۹ a	۲۸/۳۲ e	۸/۰۱ bc	۳۴۶۳ bcd
۴	زردزیتون	۲/۴۲ cd	۱/۶۳ cd	۳۵/۵ bcde	۶/۰۱ cd	۲۵۱۱ bcd
۵	زردعلی آباد	۲/۴۱ cd	۱/۷۲ cd	۳۶/۹۷ bcde	۷/۰۹ bcd	۱۸۸۲ cd
۶	آمفی سیس	۲/۶۳ bc	۱/۳ cde	۳۷/۱۵ bcde	۸/۹۷ ab	۲۹۰۰ bcd
۷	شنگه	۲/۴۱ cd	۱/۷۹c	۳۷/۸۴ bcde	۷/۳ bc	۲۸۷۷ bcd
۸	بلیدی	۱/۵۵f	۰/۹۱ g	۴۱/۶۵ ab	۶/۷۳ cd	۳۲۲۵ bcd
۹	مانزائیل	۲/۹۶b	۲/۴۵ b	۳۰/۲۷ cde	۶/۳۷ cd	۴۴۶۷ abc
۱۰	والانولیا	۰/۷۶ g	۰/۴۵ h	۳۴/۱۱ bcde	۵/۱۸ d	۲۳۹۲ bcd
۱۱	میشین	۲/۰۳ de	۱/۴۲ de	۳۹/۸۷ abcd	۷/۰۶ bcd	۳۳۶۸ bcd
۱۲	گرگان ۲	۱/۷ef	۱/۰۷ fg	۳۱ bcde	۶/۴۵ cd	۱۵۲۵ d
۱۳	گرگان ۱	۱/۴۸f	۰/۸۸ g	۳۷/۳۳ bcde	۵/۹۵ cd	۸۷۱ abcd
۱۴	سویلانا	۱/۷ ef	۱/۲۵ ef	۳۷/۲۷ bcde	۷/۷۹ bc	۶۱۸۳ a
۱۵	کرونائیکی	۰/۸ g	۰/۲۷ h	۴۸/۳۵ a	۹/۹۷ a	۴۷۹۹ ab

منابع

- ۱- حاجی امیری، ابوالحسن. ۱۳۸۷. بررسی و مقایسه ارقام زیتون و مطالعه سازگاری آنها در شرایط منطقه سرپل ذهاب. گزارش پژوهشی سالیانه. ناشر موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر.